

---

# מראה מקומות- עניני הלכה

## ‘במות דף טז’

---

נסדר ע"י ר' אשר יעקב מילמן

רב דקהל שערי תפילה

פאסאיק ניו ג'רזי



לפי נדון בעניניי נבירה גרוס צ'יה  
By Mr. & Mrs. Dvay Gross

[www.dafaweek.org](http://www.dafaweek.org)

507-DAF-WEEK

[info@dafaweek.org](mailto:info@dafaweek.org)

## דין הקראים בזמן הזה

- רמ"א אבה"ע סו"ס ד'
  - ט"ז שם ס"ק כד'
  - הערות בסוף לבוש הבוץ והארגמן בשם מהר"ש ויטאל
  - שו"ת נודה ביהודה אבה"ע סימן ה'
  - פתחי תשובה שם ס"ק מה
  - להורות נתן חלק טו' סימן פח'
  - עמק ברכה הל' יו"ט סימן י'
  - חשוקי חמד עבודה זרה נט.
- שיטת הרמ"א היא שאסור להתחתן להקראים כיון שכולם ממזרים וממילא אין מקבלים גרים מהם ג"כ. ובט"ז שם הסביר שכיון שמקדשין כדת ואינו מגרשין כדת ממילא דינן כממזרים (והוא מדברי הב"י). אכן הקשה במהר"ש ויטאל שלכ' אין שם עדים כשרים ולכן לכ' אין כאן קידושין כלל וגם הקשה שאאת"ל שיש עדים כשרים אכן אם קידשו בכסף הפקר ב"ד הפקר ואי"כ קידושין כלל. והנודע ביהודה התיר מטעם אחר שדין זה רק במקומם מדין קבוע אכן אם פריש כל דפריש וכו' והביא ראיה מגמ' שלנו ולכן מותרים. אכן הפתחי תשובה הגביל היתר הנודב"י שאם האשה עצמה הלכה ממקום הקראים לינשא יש לה דין פריש מדעתינו ועדיין אמרינן כל קבוע כמחצה על מחצה ואסורה. ובשו"ת להורות נתן נקט לדינא מכמה אחרונים שאין לסמוך על המקילים וההל' כהב"י והרמ"א ואין לזוז מזה. והובא בשם הגר"ח בריסקר שיש לאוסרם מטעם אחר שכיון שקבלו גרים שלא כדין ממילא הווין ספר נכרים ג"כ.
- והגם שדינן כממזרים לשיטת הב"י והרמ"א אכן ע' בחשוקי חמד בשם הגריש"א אלישיב זצ"ל שעדיין נכון ללמדם תורה ומצוות ואין לרחקם רק שדינן כממזרים.

## צח בית שמואל

ואין מקבלין אותם. שמה יתעוררו בשראל וישאו נשים וריתו ממזרים כמ"ש הרב (נטורלה) [נטורלי], שרית שערי צדק ח"ג שער ו' סי' ז', ועיין ג"י, משמע, גרים משנעבא אומות ונתינים מותר לקבל, אלא להתחמק זהה חסור, ולא חיישין שמה יצאו להתחמק נסה, מיון דלינא חשש ממנו, ועיין גד"מ [הקצור אות י"ד]:

**סימן ה סעיף א'** פצוע דבא. יש בזה ג' שטות. לענת הרמב"ם [פ"ב מאיסורי ביאה ה"א וכו'] דפוסק [ד] אסקור התחמנות זו אומות ונתינים היינו בגוימן, כמו שכתבתי בגימין הקודם [סק"א], לכן מותר פלוג

דכא נתינים, משום דהס גרים מדאורייתא, ודוד גור עליהם, ובפסולים לא גור, ואסור בממורת כי לעינין אסקור ממנו נקדושתן קאי, כ"כ המגיד [שם פט"ז ה"א-ב]. והא דנפק פלוג דכא מותר בגיורת ואסור בממורת, לפי שאין מפורש לאו [גיורת] \* צמורה, גם הוא לאו שאינו

**מורי זהב**  
[כד] ספק ממזרים, לפי שיש להם קדושי ומגורשים שלא כדת תורתנו, ונמצאו בניהם ממזרים כשנשא את אחר הגורשין. ועיין בתשובת ר' בצלאל רפוס ונציה סי' ג': [כד] אבל האנוסים. הטעם, דאלו אין נוהגים לא קדושיין ולא גיטין. ולפיז אוקן האנוסים בין היוונים ימיש, היה לחוש לבניהם, דהם נוהגים להתיר נשותיהם עפ"י דת ההבל שביניהם, ממילא שמה גם אלו אנוסים עשו כן, ונשותיהם נתקדשו לאחר. אלא דאין לחוש גם לזה, דאין להם קדושיין בגיורת, דהא אין להם עדים ישראל על זה, ואין חוששין לקדושיין בלא עדים כשרים, כן נ"ל: לשון הרמב"ם פט"ז מהלכות איסורי ביאה [ה"א-ב]. והשיג עליו הראב"ד זמה שאוסר בממורת, ממתניתין נפק העל [בבמות ע"ז ע"א],

## אבן העזר ד ה הלכות פריה ורבייה

לחי הקראים אסור להתחמק זהה וכולם הם [דין] ספק ממזרים סי' ואין מקבלין אותם אלא רזיני לחזור [ב"י מצא כתוב בתשובת רבינו שמשון וי]. [כהנ"ל] אצל האנוסים החוזרים לדת ישראל נראה לי שמומר להתחמק זהה כמו שצאר גריסי.

סימן ה  
דין פצוע דבא וברות שפכה<sup>1</sup> ואיסור סירוט לאדם ולבהמה ולעוף  
וכי יד סעיפים

**א' א' א' פצוע דבא וברות שפכה אסורים לישא ישראלית**  
ציונים ומקורות עו) הובאה בשו"ת מבי"ט ח"א סי' ל"ח. עו) ררכי משה הקצר אות י"ד. סימן ה א' לשון הטור.  
שנו"ס 23 במהדרות שצ"ב נוספה תיבת: הניל, דהיינו גרים הנזכרים למעלה, וכוונתו היא שבכל הסימן כשהזכר "גר" נוסף שם "הנוכר בתורה", כנראה מאימת הצנוור ומשם נשתרבה בכל הדפוסים. סימן ה 1) תוספת מהדרות בא"ג.

## הלכת מחוקק

להן הקראים אסור להתחמק. עיין נמשנת ר' גלגלל [אשכנזי דפוס ונציה] סי' ג':

**א' א' א' פצוע דבא וברות שפכה אסורים לישא ישראלית**  
ציונים ומקורות עו) הובאה בשו"ת מבי"ט ח"א סי' ל"ח. עו) ררכי משה הקצר אות י"ד. סימן ה א' לשון הטור.  
שנו"ס 23 במהדרות שצ"ב נוספה תיבת: הניל, דהיינו גרים הנזכרים למעלה, וכוונתו היא שבכל הסימן כשהזכר "גר" נוסף שם "הנוכר בתורה", כנראה מאימת הצנוור ומשם נשתרבה בכל הדפוסים. סימן ה 1) תוספת מהדרות בא"ג.

**נחלת צבי**  
הקראים וכו'. כ"כ ג"י בשם רזינו שמשון, וטעמו לפי שמתמיהן מקדשות להם כנסף או ציאה, ומגרשין נשותיהן שלא כדת, ומשנין מטעם שטענו חכמים בגימין, ויטאות לאחרים נחיי העללים, נמצאו הנשים ממזרים מאשם איש: פא. שמומר להתחמק בהם. דאין נוהגין צניעה לא קדושיין ולא גיטין. רפ"ך ז'ל נדרישה את ס"ה בהגהת כתנת פסיק]:  
**סימן ה סעיף א'** פצוע דבא וברות שפכה. קן הוא

**גור אריה**  
וסי קל"ד, תומת ישרים וסי קס"ג, המנצי"ט ח"א וסי י"ט ל"ז ל"ח. וכתב הרמ"ע ז"ל בהגהותיו, האחרונים הכשרים כשרשו ללכת נדרכי ישראל, לפי שהם פסולי עדות, והמקדש [ב]פסולי עדות אין קדושיין קדושין, אלא כולם בני פטויה הם. ועיין ר"ח מרומי וסי ג', רד"ך צ"ט [כ"ג] (כ"ג) י"ח) ופוסקים דלעיל:

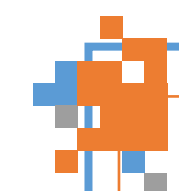
**באר הגולה**  
סימן ה סעיף א' א. משנה יצמות דף ע' ע"א.  
מז' ודעה לרבות הממירים כנראה שמשנת אשכנזי דפוס ונציה] סי' ג': ועיין לעיל סעיף כ' [ב] וס"ס וטור יו"ד סימן קכ"ד [בשרע סעיף ט. וסימן קכ"ט סעיף ג'. ועיין ר"ח מרומי וסי ג' ונ"ח] רד"ך צ"ט [כ"ג] (כ"ג) י"ח) ופוסקים דלעיל:

**ביאור הגר"א**  
קא. הקראים כו'. כמ"ש נקדושיין ע"ה א' מניה וכו' ר' אלעזר אומר כומו כו', וס' ע"ז א' לפי שאין נקבלין כו'. וה"ה לנדוק, כמ"ס הרמב"ם [פ"ב מעבדים ה"ז] וטור יו"ד סימן קכ"ד, ונ"ח וס"ס וטור יו"ד סימן קכ"ד [בשרע סעיף ט. וסימן קכ"ט סעיף ג'. ועיין ר"ח מרומי וסי ג' ונ"ח] רד"ך צ"ט [כ"ג] (כ"ג) י"ח) ופוסקים דלעיל:

**פתחי תשובה**  
סעיף ל"ז מה. וכולם הם ספק ממזרים. עיין בתשובת נודע ביהודה [קמא אה"ע] סי' ה' שהשיב אודות אחד שנשא בת קראי, הנה הרמ"א ז"ל החליט לאסור כולם משום ספק ממורת, ואמנם נוכל לומר דעד כאן לא אסר אלא באתרא דקביע, ואף שרובן לאו בני גירושין נינהו, מ"מ חשיבי ולא ככלי, אבל אם פירש אחד מהם אמרינן כל דפירש מרבא פריש, ולגזור שמה יקח מן הקבוע או שמה תחזור למקום קביעותה, לא שייך הכא, וראיה מיבמות (ט"ו) [ט"ז ע"ב] כו'. אלא שאומר אני, שאם ובת דעת הלכה משם ובאה לכאן, עדיין אסורה משום קבוע, דהא גם היא מוזהרת, ולדידה לא חשיבי פירש, שהרי היא ידעה בעצמה פרישתה ומיקרי פירש בפניה, ואפילו אם בשעה שפירשה לא שמה לב לשוב לדת ישראל וגם לא עלה על דעתה שיש בה כלל חשש ממורת, לא אמרינן דהוי פירש קודם שנולד הספק, דמ"מ איכא למיחש אולי שמעה שם מקהל ישראל שמרחיקין אותם כו'. וסיים, כללל דהך פסקא, אם האשה מעולם לא היתה במקום קביעות ואבותיה נסעו משם ונולדה חרץ למקום קביעות [לאו דוקא הוא, וה"ה אם נסעה משם בעודה קטנה שלא היתה בת דעת. כן משמע מ"ש תחילה וממה דסיים אחר זה], הרי זו מותרת להשאר תחת בעלה כיון שכבר נעשה מעשה, אבל אם היא בגדלותה כבר היתה במקום הקביעות והיא בעצמה נסעה משם, אין אני מהמתירין ולא מהאוסרין כיון שכמה קדמונים התירו לקבלם אף במקום קביעותם [ועיין בזה בתשובת הרדב"ז ח"א סי' ע"ג ובח"ד סי' רי"ט [אלף ר"צ] ובתשובת בשמים ראש וסי ר"כ בתשובת מהר"ר ברוך שם, ועיין עוד מזה ביש"ש פרק עשרה יוחסין [קדושין פ"ד סי' ל"ז]. ולכן איני אומר בה לא איסור ולא היתר, עכ"ל ע"ש:

**ראש פינה - הלכת השרה**  
סקל"ח. הקראים כו'. עיין בח"ד סימן כ' סעיף ט' בש"ך סק"ד ובסימן רס"ז בש"ך סק"ט, הביא לשון ר' בצלאל אשכנזי. ועיין עוד שם [בסימן רס"ז] ס"ק ק"ז:  
האשה הזאת בעצמה היתה במקום קבוע לישבת הקראים, ובהיותה גדולה ודעתה הלכה משם ובאה לכאן, עדיין אסורה משום קבוע, דהא גם היא מוזהרת, ולדידה לא חשיבי פירש, שהרי היא ידעה בעצמה פרישתה ומיקרי פירש בפניה, ואפילו אם בשעה שפירשה לא שמה לב לשוב לדת ישראל וגם לא עלה על דעתה שיש בה כלל חשש ממורת, לא אמרינן דהוי פירש קודם שנולד הספק, דמ"מ איכא למיחש אולי שמעה שם מקהל ישראל שמרחיקין אותם כו'. וסיים, כללל דהך פסקא, אם האשה מעולם לא היתה במקום קביעות ואבותיה נסעו משם ונולדה חרץ למקום קביעות [לאו דוקא הוא, וה"ה אם נסעה משם בעודה קטנה שלא היתה בת דעת. כן משמע מ"ש תחילה וממה דסיים אחר זה], הרי זו מותרת להשאר תחת בעלה כיון שכבר נעשה מעשה, אבל אם היא בגדלותה כבר היתה במקום הקביעות והיא בעצמה נסעה משם, אין אני מהמתירין ולא מהאוסרין כיון שכמה קדמונים התירו לקבלם אף במקום קביעותם [ועיין בזה בתשובת הרדב"ז ח"א סי' ע"ג ובח"ד סי' רי"ט [אלף ר"צ] ובתשובת בשמים ראש וסי ר"כ בתשובת מהר"ר ברוך שם, ועיין עוד מזה ביש"ש פרק עשרה יוחסין [קדושין פ"ד סי' ל"ז]. ולכן איני אומר בה לא איסור ולא היתר, עכ"ל ע"ש:

**סימן ה סעיף א'** פצוע דבא וברות שפכה אסורים לישא ישראלית  
ציונים ומקורות עו) הובאה בשו"ת מבי"ט ח"א סי' ל"ח. עו) ררכי משה הקצר אות י"ד. סימן ה א' לשון הטור.  
שנו"ס 23 במהדרות שצ"ב נוספה תיבת: הניל, דהיינו גרים הנזכרים למעלה, וכוונתו היא שבכל הסימן כשהזכר "גר" נוסף שם "הנוכר בתורה", כנראה מאימת הצנוור ומשם נשתרבה בכל הדפוסים. סימן ה 1) תוספת מהדרות בא"ג.



ליקוטי הערות מגדולי וחכמי ישראל

על ספרי הלבוש

לפי תשובת הרא"ש מצואר צהדיא בתשובה כלל נ"ב פירש ח"ל וכן כתב הרמב"ם ומציא מהרמב"ם ז"ל דרכי משה על מה שכתב הטור, וז"ל אשה שנשאת לשנים כו' כתב הרמב"ם ס"פ כ"א דהלכות איסורי ביאה, וכתב הגהות מיימוני דאף אם נחארסה לשנים ומתי דינא הכי דהלכתא כרב אשי דאמר מול גורס ולכן סתם רצינו עכ"ל, וכן כתב נמוקי יוסף וכתב צהגהת מיימוני סוף פכ"א דהל' א"ב וז"ל ודוקא מתו אבל נחגרשה כמה פעמים אין בכך כלום כן פירשו החוססות ולא כרס"י ס"פ יצמות דאף צנתגרשה עכ"ל, וכ"כ הר"ן ר"פ נערה שנפתחה ועיין בתשובת הרא"ש כלל נ"ג פי' מול גורס עכ"ל דרכי משה, וז"ל הרא"ש דהאשה מולה רע שאנשיה מתי, ודבר זה תלוי במול בני כי מי האנשים ופרנסתם תלוי במול אם נולד צענה שיש לו להיות עשיר או עני והאשה כלואה ציית ואינה יכולה להתפרנס ע"י עצמה אם לא שהבעל מפרנסה ונגזר שימותו בעליה כדי שתיחיה כל ימיה צעוני ואין מי שיפרנסה אבל אין לפרש שנולדה צאווה מול שימותו בעליה, דלא מצינו בתלמוד שיהא תלוי במול אלא או עשיר או עני או אורך ימים אבל דברים אחרים אינו תלוי במול עכ"ל, והשתא אמאי שפיר, אבל לפי מה שכתב הרב צעל הצדשים יש לדקדק שמה נולדה צאווה מול שימותו בעליה, ואפשר שהרב צעל הצדשים מציא ממש דברי הרא"ש ולא הספיק לגמור דבריו שכתב הרא"ש בסוף וז"ל אבל אין לפרש שנולדה צאווה מול שימותו בעליה דלא מצינו בתלמוד שיהא תלוי במול אלא או עשיר או עני או אורך ימים כדכתבתי לעיל, והנראה לענ"ד כתבתי (מגדל דוד).

**סימן י' סעיף ז' —** המוציא אשתו משום נדר שנדר להוציאה יכול להחזירה שכבר קיים נדרו שנדר להוציאה והרי הוציאה. וז"ע שהרי זה דומה לאנוס כי לא רצה לגרשה כי אם מפני הנדר. ודומק הוא לפרש שדין זה נאמר דיעבד ולא לכתילה, וכמו שהאריך דין זה בס"ד קל"ד ועי"ש. וזריך להתיישב דין זה היטב לענ"ד. אם לא שנאמר דלא מקרי אנוס הואיל והוא הציאו על עצמו שגדר והוצרך לגרשה (מהר"ש ויטא).

**סימן י"ג סעיף ו' —** המבאנת אינה צריכה להמתין וכו', וכן באשה מוגנה לא גזרו להמתין שלשה חדשים מעת שזינתה וכו'. ולכאורה נראה שדין זה תולק עם מה שכתב למעלה מזה בסעיף שלישי וז"ל, פניה שנחצרה והוכרה עובדה וכו', אפילו הכי צריכה להמתין תשעים יום אחר גירושי שמעון. וטעמא נראה לי שלא לתקן בין גרושה לגרושה. ואפשר לתקן בין שני הדיינין, דהם איכא למימר דאשה פניה נענשה לרצונה ולא מתהפכה, אבל דין זה כל אלו הם מתהפכות. ועוד דהא איכא יש אומרים דסברי דלפילו כל אלו צריכות גם הם להמתין שלשה חדשים, והשתא אחי כולה שפיר. (מהר"ש ויטא).

**סוף סעיף י"ד —** ויש מי שאומר דבין גרושה שנתגרשה בעודה מעוברת וכו'. ועיין בתשובת הרי"ש ז"ל בסיומן מסג, ופסק להחמיר (מהר"ש ויטא).

**סימן מ"ד סעיף י' —** שוב יש להשיב על דברי מהר"ם יפה ז"ל

**סימן ד' סעיף ז' —** עמוני שנשא מצרית בעודן בגיוותן הולד עמוני ומצרי שנשא עמונית הולד מצרי, שבאומות הלך הולד אחר הזכר וכו'. כתב המרדכי במסכת יצמות פרק הערל (צדף ח"ס ע"א) [סימן עב] וז"ל, ותמא הואיל ומצרים לא נחבלצלו, אם כן אין מותר עמה לגור במצרים. ונראה לומר דלא אסרה התורה אלא לשבו בדרך הזה, והיינו מארץ ישראל למצרים, אבל משאר ארצות מותר, כן מירץ רצינו אליעזר ממין ז"ל [יראים] בסיומן [שט] (מהר"ש ויטא).

**שם סעיף ז"ג —** הקראים אסור להתחתן בהם וכולם הם ספק ממזרים, ואין מקבלים אותם אם רוצים לחזור. וטעמא לפי שהם מקדשין נשותיהם בכסף או בביאה על פי פשט התורה. אמר הכותב לפי שהם מקדשין נשותיהם בכסף וכו', ומה בכך תיפוק לי שהם מקדשין צפני עדים קראים והם פסולים לעדות מן התורה, והמקדש שלא צפני עדים אין קידושיו קידושין, אלא אימא לפי שהם מקדשין נשותיהם בכסף או צפני עדים על פי פשט התורה לפעמים צפני עדים כשרים ישראלים, ונמצאו קידושיהם הם קידושין גמורים מן התורה, ואח"כ מגרשים אותם שלא כדת ישראל ומשנים ממטבע שטבעו חכמים צניעין, וגם מגרשין צפני עדים קראים פסולים להעיד, ואחר כך ינשאו אותם הנשים הגרושות לאחרים צפני עדיהן ונמצאו הנשים ממזרים מאשת איש. והמתירים צוה אומרים כי רובם ככולם אינם מקדשין צפני עדים ישראלים ולמיעוטא לא חיישינן, ואפילו אוחו המיעוט המקדש בכסף צפני עדים ישראלים, מעיקרא ציית דין של ישראל דעמם עליהו ומפקירים את ממונם, ונמצאו שהם מקדשין את האשה צמנון שאינו שלהם ואין קידושיהם קידושין, וזריך כח יד תזקה לדון כן (מהר"ש ויטא).

**שם סעיף ז"ז —** אבל האנוסין החוזרים לדת ישראל מותר להתחתן בהם וכו'. עיי' בלבוש עטרת זהב סי' קי"ט סעי' ז"ב [האנוסים שנאנסו צענה השמד ואח"כ רבים מהם ילאו לכשרותם וקצתם נשארו בארצותם, אם הם ממנהגים נכרות ציית לדין עמם וכו' סוממן על שמיטתן וכו']. ושם סי' קכ"ד סעי' ט' [האנוסים וכו' ואין אוסרין יין צמגן וכו'] ומה שציניתי שם עה"ג (פני מנחם).

**סימן מ' סעיף ב' —** יש להשיב על דברי מהר"ם יפה ז"ל מה שכתב בסוף סימן ט', והוא איש שמתו לו שתי נשים אינו צריך למנוע עצמו מלישא השלישית, דלא שייך למימר גבי איש דקטלן הוא ומזל רע שלו גורם שגשיו ממות, והוא כתב צעל הצדשים וז"ל וטעמא נראה דבשלמא באשה שפרנסתה תלויה בעלה שהוא צריך לפרנסה מפני שהיא כלואה בבית ואינה יכולה להתפרנס אלא ע"י בעלה, והיי הבריות כבר ידוע שתלוי במול במאמרם ז"ל בני חיי ומזוני לאו בזכותא תליא מילתא אלא במולא, ומפני שצמולה היא שתחיה כל ימיה בעוני מול רע והוא גורם לה שימות בעלה ולא יתא לה מי שיפרנס אותה, אבל האיש אין פרנסתו תלויה באשה והוא מפרנס את עצמו, לפיכך לא שייך לחלות מיתתה במולו עכ"ל.

יש לדקדק לפי טעם זה שמה נולדה צאווה מול שאנשיה מתו, אבל



סימן ה

בת קראי אם מותרת

תשובה להרב המאה"ג אב"ד דק"ק האזין פוט.

ע"ד זה שנשא בת קראי. הנה בש"ע אה"ע בסמין ד' בסופו החליט הרמ"א לאסור כולם משום ספק ממזרות. ואמנם נוכל לומר דע"כ לא אסר אלא באחרת דקביעי ואף שרובן לאו בני גירושין ניהו מ"מ חשיבי ולא בטלי. אבל אם פירש אחד מהם אמרינן כל דפירש מרובא פירש ולגזור שמה יקח מן הקבוע או לגזור שמה מחזור למקום קביעותה נלפע"ד שאין לגזור. וראיה מיבמות דף ע"ז ע"ב נכרי שקידש חוששין לקידושי שמה מעשרה השבועים הוא ופריך והא כל דפירש מרובא פירש ומשני בדוכתא דקביעי. הרי בדוכתא דלא קביעי לא חיישין לקידושין ולא חיישין שמה חתקדש מאחד מן הקבועים במקום קביעותן וכן לא גזרינן שמה יחזור נכרי זה שקדש במקום קביעותו. ואף שיש לחלק דאטו שם מותר להקדש לנכרי דניחוש שמה חתקדש לקבוע ולכן לא גזרינן וכן לא גזרינן שמה יחזור למקום קביעותו דע"כ לא גזרו אלא בני שהיה קבוע ופירש אבל נכרי זה מעולם לא היה קבוע. הנה גם הימרים הללו שייכים כאן דאטו מותר להמתין בקראים צעודם מחזיקים במנהגם הגרוע. הלא האיסור מוצא במשנת ר"צ אשכנזי סימן ג' שאף בלא חשש ממזרות אסור לידבק בהם. וכן אין לגזור שמה מחזור האשה למקום קביעותה כיון שגם במקום קביעותה אין כאן איסור ידוע. ואולי אין צהם ממזרות כלל. אלא שאומר אני שאם האשה הזאת בעצמה הייתה במקום קבוע לשיבת הקראים והיא בעצמה בהיותה כבר גדולה וצמ דעת הלכה משם וצאה הנה לכאן עדיין אסורה משום קבוע כמתנה כ"ו ולא שייך כל דפירש כלל דהא כשם שישראל אסור בה משום חשש ממזרות כך היא אסורה בישראל שמה היא ספק ממזרות וכשם שהוא מזהר עליה כך היא מזהרת עליו שגם היא מזהרת על המנוה ולדידה לא חשיב פירש שהרי היא ידעה בעצמה פרישה ומקרי פירש בפנינו ואפילו אם בשעה שפירשה לא שמה לב לשוב לדת ישראל ולהנשא לישראל וא"כ בפרישה לא ע"ד כן פירשה והוי פירש ממילא ו"א דלא עדיף מנטל עכבר בפנינו דאטו העכבר על דעת איסור והיתר שקל אפ"ה הוי קבוע כדמוכח בפסחים דף ט' ע"ב וע"ש בחוספות ד"ה היינו ט' חנויות. ואף שיש לחלק שאני שם שעכ"פ כבר נולד לנו הספק אבל כאן בעת הפרישה עדיין לא עלה על דעתה שיש צה כלל חשש ממזרות והוי פירש קודם שנולד הספק מכל מקום אם כבר הייתה במקום קבוע איכא למיחש אולי שמעה שם מקהל ישראל שמרחיקין אותם וחוששין צהם לספק ממזרות. ועוד אם כבר הייתה במקום קבוע גזרינן אשה הדרא לניחומא.

ולכן בלא דהך פסקא אם האשה מעולם לא הייתה במקום קביעות ואצותיה נסעו משם ונולדה חוץ למקום קביעות הרי זו מותרת להשאר חתה בעלה כיון שכבר נעשה מעשה. אבל אם היא בגדלותה כבר הייתה במקום הקביעות והיא בעצמה נסעה משם אין אני מהמתירין ולא מהאוסרין כיון שכמה קדמונים התירו לקבלם אף במקום קביעותם. ולכן אני איני אומר צה לא לאיסור ולא להיתר.





# קב

# להורות

חלק אבן העזר סימן פט

# נתן

יקרת מכתבו הגיעני בזמנו, אולם לרגל היותי מוקף חצילי ערדן וצפרע צימוס הקדושים של חודש תשרי, לא הגיע זמני לומר שורה, ואחר רצ הסליחות.

וע"ד השאלה באשה פנויה שילדה בן לפני עשרים שנה, ולא אמרה מיהו אביו של הולד רק אמרה שהוא יהודי, וכעת החליע הבן לישא אשה גרושה, והאם אומרת כי היות שאביו הוא כהן לכן אין הוא יכול לשאת גרושה, והשאלה היא אם יש לה נאמנות כעת לומר שהבן הוא כהן עכ"ל. הנכ להורות צוה הלכה למעשה לריכוס המורים שבמקומה לחקור ולדרוש היעז את כל הפרטים על המזיאות, ואולי אפשר לברר מי הוא האב ושאר פרטים, ולכן אכתוב צוה רק מה שנראה לדון צדדן השאלה לפוס ריהטא כפוס מסת הפנאי, אבל לא למעשה.

א) הגנה ביסוד הדין אם האשה נאמנת לומר שהבן הוא כהן, מצוהר צ"י ים של שלמה למהרש"ל ז"ל (כתובות פרק א' סימן מ"א), דהאשה שאמרה על עובר זכר כי בן כהן הוא, אינה נאמנת, ואסור לו לאכול תרומה וכל מה שישראל אסור, ואסור בכל מה שאסורים לכהנים, אבל היכא שהיא לא אמרה כהן הוא, מספק לא אמרין שמה כהן הוא דאלוין צת רוצא דישאל עכ"ל. הרי שהיא נאמנת לומר שהוא כהן לחומרא דהיינו שאסור בגרושה ואסור לעמא למת, אבל לא לקולא שיהא מותר לאכול תרומה. וראיתי צ"י אורח הפוסקים אה"ע" (סי' ד' ס"ק ק"א אות כ"א), שהביא מס' בנין עולם (סי' בהגהה לאות י"א), שמשפך דיש לומר דאפילו להחזיקו לספק כהן אינה נאמנת, כיון דרוצ המזוייט שם אינם כהנים, והוי רוצא דאיתא קמן דגם הגודע ציבורה (קמא אה"ע" סי' ס"ט) יודע צוה דאין עד אחד נאמן נגד חוקה, כל שכן נגד רוב דעדין מחוקק עיי"ש. נמצא דצדדן דידן, אף אם היתה אומרת משיקרא שאביו כהן, לא מחזיקין אותו לכהן ודאי, דאפילו לדעת היש"ש אינו אלא ספק כהן לחומרא. ולדעת סי' בנין עולם אף ספק כהונה ליכא כיון דבעירה ודאי דרוצא אינם כהנים.

ב) ובגדון דידן אשר במשך עשרים שנה לא אמרה שהוא כהן, יש לדון ממה שכתב בשו"ת עצודת הגרשוני (סימן קי"א), בפנויה שהרתה לזנונים וילדה בת, ובשעת לידה אמרה האם שלכשר נבעלה ועל פי דצריה היתה הבת צחוקת כשרות, וכאשר גדלה הבת ורוצה להנשא, אומרת האם שנתעברה מאחד מחייבי כריתות והיא ממזרת שאינה ראויה לצוא צקהל, והצת לווחת שאינה מאמינה, וכתב שאין האם נאמנת לחזר מדצריה ולהוליא את הבת מחוקקה, ומסיק שאם האם אינה נותנת אמתלא עובה למה אמרה מתחלה לכשר נבעלת, אינה נאמנת לפסול את הבת, אלא אם הבת מאמינה בצבה לאמה כפי תרי הדבר לריך עיון עיי"ש. ולכאורה נימא כן גם בעובדא דידן, דכיון שאתחוק הבן שהוא מותר לשאת גרושה כי אינו כהן, אין האם נאמנת להוליא

הרדצ"ו והר"ש חקאן ז"ל להחיר כתב, עם היות שגראה שהיה מקום להחיר לצוא צקהל, מכל מקום יען מנעורי מיוס שעמדתי על דעתי שמעתי על הקראים שצומניו קלא דלא פסיק, כאילו קל מן שמיא נפל שיש להם חשש ממזרות, גמרתיה שלא להיות נמנה עם המחירים לצוא צקהל כי אם לאסרם עיי"ש.

ט) ולדינא, הנה מכיון שהרמ"א (אה"ע" סי' ד' סל"ז) פסק דהקראים אסור להתחתן בהם וכולם הם ספק ממזרים, וכן דעת הבית יוסף שהרי מקור דברי הרמ"א הוא מהצ"ו שהביא תשובת רבינו שמשון שאוסר להתחתן עם הקראים, והבית יוסף הביא מקור לדון זה מש"ס קדושין (ע"ה) ומוכח בהדיא שהוא מסכים לדון זה, ולא הביא שום חולק, ועל כן אף שיש קצת פוסקים המחירים, מכל מקום מי יעז לפסוק היפוך ממה שפסק בשולחן ערוך בני חולק. וראיתי מוצא בשם סי' שו"ת פני משה (ח"צ ס"א) — ואינו תחת ידי — שכתב דרוצ גדולי האחרונים סוצרים דהקראים שצומניו הויין ספק ממזרים, וצ"י יד אהבן (ח"א סוף הגצ"י) כתב שכן הורה לאסור הגאון מוהר"י עיעלאק. ובפתי תשובה אה"ע" (סי' ד') זיין לסי' ים של שלמה קדושין (פ"ד סי' י'), שאחרי שהביא מהצ"ו (אה"ע" סי' ד') שהביא תשובת רבינו שמשון הג"ל דאסור להתחתן עם הקראים משום ממזרות. הוסיף המהרש"ל "ואני שמעתי שחכם גדול צאריך ישראל רצה להחיר את הקראים ונקראה לו השעה מן השמים והלך לעולמו ולא נשא פנים לתורה, צרוך המקום" עכ"ל. ועיין צ"י שדה חמד (כללים מערכת ה"א סימן ל"ו) שהאריך הרבה בצנין אסור החיתון עם הקראים, וכתב צסוף דצריו דחיליה חיליה להחיר ישחקע הדבר ולא יאמר, ואין שום דל להחיר צומן הזה להתחתן עם הקראים עיי"ש.

דהנה היה מקום לברר עוד כמה דברים דצרי הפוסקים הנוגעים לענין זה, אולם מוכרחני לתת קנאי למלן בגלל אפיסת הפנאי, ומה שנוגע לדינא כבר כתבנו שאין לנו אלא דצרי השולחן ערוך האוסר בהחלט.

ידידו דרושת"ה מברכו ברב ברכות ובריות גופא ונהורא מעליא.

# סימן פט

בס"ד, יום כ"ה תשרי (יומא דהילולא של מרן רשכבה"ג ק"ו בעל חתם סופר ז"ל) שנת תשס"ו לפ"ק.

שלמא רבה למע"כ האי גברא יקירא דרחים רבנן ומוקיר רבנן ואיהו גופיה צורבא מרבנן מחזיק תורה ולומדיה מוה"ר צבי רייזמן נ"י בק"ק לאס אנגעלעס יצ"ו.





ק"ח

עמק

יום טוב

ברכה

מיו"ט ליו"ט ושרי, ואף דמשני ע"ז הגמ': שבות קרובה התירו שבות רחוקה לא התירו, היינו, השבות שגזרו רבנן שלא לאפות מיו"ט לשבת בלי עירוב תבשילין לא התירו במקדש. כן פרש"י. וא"כ, אם עושה עירוב תבשילין, ודאי מותר. ואפשר דמיו"ט ליו"ט אפי' עירוב תבשילין לא צריך, דדוקא מיו"ט לשבת תקנו עירוב.

**אמנם** ברבינו חננאל מצאתי שפי': „שבות רחוקה לא התירו“, היינו שהתורה לא התירה להכין מיו"ט לשבת רחוקה אף דשניהם קדושה אחת היא. וא"כ לפ"ו ה"ה מיו"ט ליו"ט רחוק ג"כ לא התירה התורה לאפות ולבשל. ולפיכך אסור להכין מיו"ט ראשון לשביעי.

הסוגיא

[ט]

**ביצה ד' י"ח**: רבא אמר הא דאין מטבילין כלי בשבת ויו"ט מפני שנראה כמתקן כלי. והא דמשיקין את המים טמאים ואין בהם משום תיקון, כתב בשמ"ק דאין תקון אלא בכלים אבל במים לא שייך מתקן. הנה מבואר דעת השמ"ק, דסבר, דהאסור מכה בפטיש ליכא באוכלין ומשקין, אלא דוקא בכלים. דהרי הא דאסור לתקן מנא הוא משום מלאכת מכה בפטיש.

**אך** דעת הרמב"ם אינו כן. שהרי כתב בפס"ג מה' שבת, גבי דיני מלאכת מכה בפטיש, דאין מגביהין תרומות ומעשרות בשבת מפני שנראה כמתקן דבר שלא הי' מתוקן, עכ"ל, משמע להדיא דגם גבי אוכלין שייך תיקון ומכה בפטיש. וכן איתא להדיא בירושלמי שבת פ"ו: האי מאן דשחיק תומא כד מפרך בריש"י חייב משום דש וכו' גמר מלאכתו חייב משום מכה בפטיש. והירושלמי הזה הובא בתשו' הרשב"א ח"ד ובהגהות מרדכי פ' חבית בשבת ובמאירי בשבת ד' ע"ד.

[י]

**ביצה ד' כ'**: לכס ולא לנכרים. המג"א בסי' תקי"ב הביא בשם תשו' ר' בצלאל, דה"ה דאסור לאפות ולבשל לצורך קראים. אך בשם רש"ך הביא, דיש מתירין לצורך קראים. והנה לענין חתנות שמעתי ממו"ר הגאב"ד דבריסק שליט"א בשם אביו מרן הגר"ח הלוי ז"ל שאמר, דאסור להתחתן בהם מתרי טעמי: חדא דהם ספק ממזרים, דהרי איכא עריות דאינן כתובות מפורש

בתורה אלא אחיא מדרשא והם אינם זהירים בהם; וגם הם ספק נכרים, משום דבמשך דורות קיומם ודאי קבלו גרים מאומות שבאו אליהם להתגייר, והם אינם גרים משום דלא קבלו עליהם כל תרי"ג מצות, דהרי אפי' מי שקיבל כל התורה כולה חוץ מדקדוק אחד בתורה מקו"ח א' אינו גר. ולפ"ו פשוט דאסור לאפות ולבשל לצורך קראים, כיון דהם ספק נכרים הוי ממש אופה ומבשל לצורך נכרי ואסור.

[יא]

**ביצה ד' כ"ג**: אין צדין דגים מן הביברים ביו"ט אבל צדין חיה ועוף מן הביברין רשבי"ג אומר לא כל הביברין שוין זה הכלל כל המחוסר צידה אסור וכו' ורמינהו ביברין של חיה ועופות אין צדין מהם ביו"ט, ומסיק בגמ': לא קשיא הא בביבר קטן הא בביבר גדול היכי דמי ביבר קטן א"ר אשי כל היכא דרהיט אבתרה ומטי לה בחד שחיא ביבר קטן ואידך ביבר גדול וכו' א"ג כל היכא דנפלי טולא דכתלי אהדדי ביבר קטן. ועוד קאמר בגמ' בהא דאמר רשבי"ג זה הכלל כל המחוסר צידה אסור: היכי דמי מחוסר צידה אמר רב יוסף אמר רב יהודה אמר שמואל כל שאורם הבא מצודה ונצודנו. והא דאמר רב אשי לעיל שיעור אחר, פרש"י דאידי ואידי חד שיעורא הוא.

והתוס' כתבו, דשיעורא דרב אשי דלעיל הוא בבהמה וחיה ולא בעופות וכאן מיירי בעופות. **אך** מהרמב"ם משמע שיש לו שיטה אחרת בזה. שהרי בפ"י מה' שבת הי"ט, גבי שבת, כתב וז"ל: הצד דבר שדרך מינו לצוד אותו חייב כגון חיה ועופות ודגים והוא שיצוד אותם למקום שאינו מחוסר צידה כגון שרדף אחר צבי עד שהכניסו לבית או לגינה או לחצר וכו' כל מקום שאם ירוץ בו יגיע לחיה בשחיה אחת או שהיו הכתלים קרובין ול"ו עד שיפול צל שניהם לאמצע ה"ו מקום קטן ומקום שהוא גדול מזה המבריה חיה ועוף לתוכו פטור, עכ"ל, והיינו שיעורא דרב אשי; וגבי יו"ט בפ"ב מה' יו"ט ה"ו כתב: דגים שבביברים גדולים וכן חיה ועוף שבביברין



ועוד דעיקר ראייתו הוא משום דלכך עכו"ם הבא על בת ישראל הולד כשר, משום דאינו בר קידושין, אולם הרבה פוסקים חולקים על טעם זה, כמבואר בכיאוור הגר"א (אבהע"ז סימן ד סק"ז) ובעוד פוסקים, וכתבו דהטעם דעכו"ם הבא על בת ישראל הולד כשר משום דרחמנא אפקריה לזרעיה, יעו"ש.

דף נט ע"א

צא והכרוז על בניהן שהן ממזרים

### משפחה מתקרבת שהתברר שהינם קראים

מעשה באברך המטפל במשפחה ולומד בקביעות עם ראש המשפחה, והנה לאחר תקופה נודע כי הם קראים. והרי נאמר ברמ"א (אבהע"ז סימן ד סעיף לז) <sup>1234567</sup> הקראים אסור להתחתן בהם, וכולם ספק ממזרים. ושואל האברך מה לעשות, האם ימשיך ללמוד איתם? ומה דינם באופן כללי?

**תשובה** שאלתי שאלה זו את מו"ח מרן הגרי"ש אלישיב שליט"א ואמר לי: "הם ודאי יהודים וצריכים ללמוד איתם ולהפריש אותם מגויים". עוד אמר לי: אף שרבי סעדיה גאון גזר על הקראים, הרמ"א כותב הקראים אינם מתאחים, הרדב"ז במצרים קבע שהם יהודים גמורים לכל דבר אלא קנס קנסו אותם להרחיקם מקהל עדת ד'. לא הרחיקו אותם אלא כל זמן שעושים מעשה אבותיהם. אבל הקראים בימנו הם תינוקות שנישבו"ו. ולכן צריכים ללמוד איתם הלכות. הלכות חנוכה, נטילת ידיים ועירובין כי ברגע שילמד ההלכות הוא אינו קראי יותר"ו.

טו. ויש לציין בזה את מחלוקתם של הבית מאיר ורע"א לגבי לידת קראי בשבת, דהנה המג"א (סימן של סק"ד) כתב שמותר לסייע לידתו בדבר שאין בו חלול שבת, ואסור לסייע בדבר שיש בו חלול שבת דאורייתא. והנה רע"א הקשה לבית מאיר (או"ח שם) כיון דקראים לדינא דשו"ע נקראו ישראל מומר, וא"כ התינוק הנולד הוא תינוק שנשבה בין העכו"ם והו"ל ישראל מעליא לחלל עליו שבת בפקוח נפש, והבית מאיר השיב ע"ז דמה בכך שילד הנ"ל אינו כגוי גמור מ"מ כיון דכל עיקר היתר חילול שבת הוא כדי שישמור שבתות הרבה ותינוק שנשבה בחזקת שלא ישמור שבת כיון שנשבה בקטנותו וסובר בעצמו שגוי הוא, ויעוין עוד מש"כ בזה בשו"ת שבט הלוי חלק ג סימן לז ובציץ אליעזר ח"ג סימן נו. עכ"פ מבואר שבאופן שחוזר לדת ישראל, לכו"ע מותר לחלל שבת כדי לילדו.

טז. והוסיף ואמר שאין התשובה מתייחסת לגבי נישואין עמם, שבזה קבעו שיש בהם חשש ממזרות. ולא לגבי קבלתם למוסדות חינוכיים, אלא השאלה היא רק לגבי לימוד עמם, ובזה כיון שמחזירים אותם למוטב אינם עוד קראים.